

Szerkesztői üzenetek.

Schwartz Bertalan Rozsnyó. Az előfizetések a kiadóhivatalba, a megfetések a szerkesztőségbe küldendők. Neumann Károly Arad. Rejtvénye igen könnyű. Többeknek. Rejtvényeket elfogadunk, és ha jők, közöljük. Friedmann Iona Arad. Mindkét kérdésére igen. Benkő Károly Székelyudvarhely. A Wodianer cégénél Budapesten, Andrassy-ut. Péchy Szabolcs Budapest. A szerkesztőnél. Bányász I. Budapest. Ne kívánja, kérjük, hogy hosszas választ adjunk. Láthatja, hogy hányak kell felelnünk. Ezt is alig győzzük. Kérdéseire ime a rövid felelet. A keresk. isk. hallgatói egy színvonalon állanak a középiskolákkal, mert úgy is 4 osztályt már végeztek. Ön 6. oszt. számba jön, esetleg 7. oszt.-nak is vehetjük. Az érintkezést most egyelőre elhagyjuk, mert annyi az anyag, hogy így is sok kiszorul. Különb. szavanként 2 fillérbe kerül. A kereskedelmi iskolák középiskolák, lapunk tehát ezek növendékeinek ép úgy szól, mint a gimnazistáknak vagy realistáknak. Szruka Gy. Levelet írni nem érünk rá. Ha bérmentelenül küldi, nem fogadjuk el. Ajánlatára az említett feltételek alatt nem reflektálunk. Nem alkuszunk. Braun A. Gyöngyös. Még nem kapható. Pinkovich S. Újvidék. Tudósítónak elfogadjuk, de tudósításának egy részét közölhetjük. Grünbaum I. Losoncz. Önnét még nincs tudósítónk, de magát mint 4. osztályt nem fogadjuk el. A főjegyző az első. Majd jelentkezik az. A kéredezett lap Le petit français illusztr., ára 7 franc. Ha jól tudjuk, kéthetenként jelenik meg. Stéger H. Szarvas. A pályamű fordításhoz az eredeti szöveg melléklendő, — de vissza nem küldünk semmit sem. Szkótniczky G. Rózsahegy. A múlt évfolyam bekötési táblájának ára 50 fr. Junk G. Csak az iskolai elötből. Hetey A. N.-Károly. Mindkettőre igen a válasz. Harmath I. Pozsony. Az a fő, hogy jó legyen. Nagyon sokan, majd meglátja. Hackl I. N.-Beeskerek. Csak az utolsó. Olyan lapról nincs tudomásunk, s utána járni nem érünk rá. Vincze A. Nyitra. Elfogadjuk. Rózsás S. Sopron. A tudósító minden olyan dolgot megír a szerkesztőségnek, a mit az esetleg a lapban közölhet. Irni irhat, de csak jót. B. I. Munkács. Helyszüke miatt lehetetlen volt közölni. A Jókai ünnepéről írjon, — de nagyon kérjük, csak röviden. A sírfeliratokat küldje be. Palotai. Danielik Pesti Napló 1857. I. Szépirodalmi Közlöny 1859. Figyelő 1862. II. Tanulmányairól Baráth F. irt a Reformba 1871. Salamon F. Századok 1876. Szász Károly Kisfaludy-Társaság évlapjaiba XII. 1877. Gyulai Emlékbeszédei. Péterfy I. Budapesti Szemle 1881. Ennyi csak elég lesz Keményről? Mojszik Z. Szentés. Tőlünk is kiszorult. Már hogy írhatja nekünk így: «Kérem szépen Méltóságod»? Ej, ej! Kontrásztly D. Vác. Údvözöljük új pályáján. Horváth K. Vác. Elfogadjuk. Trostler I. A második kötetben igen. Schlosser F. Kalocsa. Bármily alakban, csak tisztán s a lapnak csak egyik oldalára írva. A czimszalagot csak mellékelni kell. Luszt Ferencz Arad. Elfogadjuk. Lehet. Bergl I. Kaposvár. A főjegyző engedélyével. A pályázat elég világos. Bármely nyelvből. Rácz Lajos Debreczen. Údvözet. Scháb M. Fehértemplom. A kiadóhivatallal javíttassa ki. Kovács I. Szabadka. A sakkrejtvényt, ha szép, közöljük. A zirczi rendbe való felvételhez 6 osztály szükséges és Vajda Odön apát ur ő nagyságához kell folyamodni. Gyarmathy I. Rozsnyó. Melyik intézetbe jár? Simits A. Zombor. Annak a vázlatnak magának is szép kidolgozásnak kell lenni. Matich K. Kanizsa. Nincs arról tudomásunk, hogy visszaküldetett volna. Minden levelet elfogadunk, csak azokat nem, a melyeken nincs bélyeg. Hogy az hogy történhetett, ideánk sincs róla. Bérmentes levelet meg akkor is elfo-

gadtuk volna, ha esetleg, mint írja, talán az illem ellen vétett volna. Legfeljebb nem feleltünk volna rá, mint több olyan levélre, melyek írója nem tudja, hogy egy tanárral szemben milyen hangot kell használni. Téglás B. Déva. Ne kívánja most, hogy 5 krt küldjünk. Majd az év végén kárpótoljuk költségeiért. Esetleg, ha szorgalmas tudósító lesz, t. példánnyal mielőbb. Stockinger Gy. Szhely. Világnezlet valakinek a felfogása a teremtés összes hozzátartozóiról, a vallásról, a társadalomról, emberekről, — de nem a politikáról. Valamely nagy német lexikonban. Pályázhat. A tanítvány a tanárnak nem szolgálja, hanem tanítványa. Ney L. Székesfehérvár. Halmay Gy. Elfogadjuk. Strausz P. Beszterce. Kölesey Parainese. Leopold L. Baja. K. maga akarja megbírálni: az aranyat nálunk deponálta. A pályázat csak arra vonatkozik, amire kiírtuk. A nehéz teher cz. vers nem közölhető. Stefan G. Szatmár. Bármely nyelvből; küldhet. Vargha E. Debreczen. Akar-hogy küldheti, de a lapnak csak egyik oldalára írjon. Novák F. Ungvár. Annak, aki lapunk tavalyi évfolyamának ismertetésére vállalkozik, ajánlja figyelmébe a Pester Lloyd 1894. decz. 19-iki s a Tanaregyesületi Közlöny decz. 23. számát. Bányász I. N.-Bánya. Regi előfizetők lévén, ismerheti lapunk irányát s a kéredezett dolgokra vonatkozó felfogásunkat. Dronyi B. Kecskemét. Találmánya nem új. Ha nem bizik a mi véleményünkben, küldje el Arany Dániel főrealiskolai tanár urhoz Győrbe, a ki a középisk. Mathem. lapokat szerkeszti, s bizonyára szivesen ad fölvilágosítást. Mi csak azt mondjuk önnek, hogy határozza meg valamely háromszögbe írható négyzet egy oldalát, ha a háromszög minden oldala adva van, s majd meglátja, mi lesz az eredmény. Skotniczky G. Rózsahegy. Véletlenségből történhetett. Veszprémy L. Jobbakat várunk öntől. Sziklay J. Eperjes. Magától is jobbakat várunk, — ezek nagyon egyszerűek. Szép János. Csáktornya. Tessék akármelyikre. A reklámciót a kiadóhivatalba tessék küldeni. Weitzenfeld B. Bármely költészetben. Legjobban ajánljuk Riedl Frigyes Poetikáját. Kaposvárról vannak előfizetők, — már hogy kik, azt az ön kedvéért nem mondjuk meg. Különb. is ez nem tartozik a szerkesztőre. Zilahy László. Miskolcz. Kiss K. mértánát a szerz. (bpesti ref. főgymn. tanár) önnek megküldi 1 frt 60 krajczarért. Az I. évfolyam ára 2 frt, köve 2 frt 50 kr. Bozsenyik. Esztergom. Látja, mennyi üzenetet kell írunk: hogy egyszer véletlenül a maga kérdésére nem feleltünk, azért nem kell úgy elkeseredni. Azok, a kik magának szemrehányást tesznek, nem értik jobban a dolgot. Ha mi minden előfizetőknek kedvére tudánk tenni, beboldogok volnánk! Hogy az albumot nem kapták meg, annak egy és ezer oka van. Ha ismerné a nyomdászat titkait, nem zúgolódna. Higgye el, egy olyan részvénytársaság, mint a Kosmos, mely lapunkat kiadja, nem ígér olyat, a mit nem teljesít. Ha 10 előfizetőt gyűjt, azonnal megkaphatja az album egész kötetét. De most a mi olvasóink részére újra kell nyomni, illetve köbe metszetni. Valami baj történt, azért késik. Mához egy hétre egyszerre két iv mellékletet fognak küldeni. Tehat csak türelem.

Kiadóhivatali üzenetek.

Előfizetőinket kérjük, legyenek türelemmel azért, hogy a Történeti Albumot mult számunkhoz nem mellékeljük. Váratlanul közbejött technikai akadályok miatt a nyomás nem készülhetett el, miért is kárpótlásul egyszerre két iv mellékletet fognak küldeni s a szép és fényes kiállítású történelmi album bizonyára meg fogja lepni a lap kedves olvasóit.

«Kosmos» müntézet nyomása, Budapest, VI., Aradi-utca 8.

TANULÓK LAPJA

A KÖZÉPISKOLAI IFJUSÁG SZÁMÁRA.

Előfizetési árak:		SZERKESZTI:	SZERKESZTŐSÉG
Egész évre	4 frt.	Dr. RUPP KORNÉL	Budapest, IX., Lónyai-utca 9.
Fél évre	2 frt.	főgymnasiumi tanár.	KIADÓHIVATAL:
Negyed évre	1 frt.		Budapest, VI., Aradi-utca 8. sz.
Meggjelenik minden vasárnap.		Kiadja a „Kosmos” müntézet, kő- és könyvnyomda részvénytársaság.	HIRDETÉSEK felvételnek és jutányosan számíttatnak.

DR. SZINNYEI JÓZSEF.

Alig van ma középiskola, hol Szinnyei József végezte, s igen jó tanuló létére gyakran kapott nevét tankönyvei után nem ismernék. Az ő tanítójától szorgalmi bizonyítványokat s jutalmi magyar nyelvtanait tanulja az ifjúság az alsó könyveket. A gimnáziumot Pozsonyban és Budapesten végezte s az érettségi vizsgálatot kitűnő sikerrel tette le. (1875.) Ez után azonnal hozzáfogott «Irodalmunk 1711-től 1772-ig» című munkája írásához, mely műve 1876-ban meg is jelent. Szinnyei József már 1873-ban kezdett irogatni az Üstökösbe, 1874-ben pedig rendes munkatársa volt a Beöthy Zsolt által szerkesztett Athenaeumnak. 1875—77-ig több irodalomtörténelmi, műveltség-történelmi stb. dolgozatot irt és 1877-ben megírta «A magyar irodalomtörténetírás története» című munkáját, mely két kiadást is ért.

Még gimnazista korában kezdte írni «A tudomány, irodalom és művészet állapota Magyarországon Mátyás trónraléptétől a mohácsi vészig» cz. pályamunkáját, melyet első éves tanárjelölt korában az Akadémiánál benyújtott s vele (1877.) el is nyerte a jutalmat. Nyelvészeti pályáját Budenz vezetése alatt kezdte s miután a doktori czimet s a tanári idegen szavakat. Elemi iskoláit Pozsonyban

kerete engedi, terjedelmesebben. Ifj. Szinnyei József 1857. évi május 26-ikán született Pozsonyban. — Már gyermek korában mutatkoztak benne némi nyelvészeti hajlamok, mert a földrajzi atlaszokból nagy kedvteléssel jegyezte ki magának a hegy, folyó stb. jelentésű idegen szavakat. Elemi iskoláit Pozsonyban

irodalom és művészet állapota Magyarországon Mátyás trónraléptétől a mohácsi vészig» cz. pályamunkáját, melyet első éves tanárjelölt korában az Akadémiánál benyújtott s vele (1877.) el is nyerte a jutalmat.

Nyelvészeti pályáját Budenz vezetése alatt kezdte s miután a doktori czimet s a tanári

oklevelet elnyerte, tisztán a nyelvészetre adta magát. Első ilyenmü dolgozata 1879-ben jelent meg. A következő évben Finnországban tartózkodott s ott lefordította Szigligeti «Czigány»-át finn nyelvre és Jalava Antallal együtt finn nyelven irt egy magyar nyelvet. Finn nőt vevé feleségül, visszatért Budapestre s megírta az «Ezért ország» cz. kiváló munkát s megszerkesztette a *Finn-magyar szótárt*. Ezért a helsingforti Finn irodalmi társaság és Finn-Ugor társaság, majd 1884-ben a Magyar-Tudományos Akadémia, mely a Marczibányi díjjal jutalmazta, levelező tagjának választotta. 1884-ben a budapesti egyetemen a finn nyelv és irodalom magántanára lett. 1886-ban a Kolozsvári egyetemen rendkívüli, 1886-ban a magyar nyelvészet és irodalom rendes tanára lett. Budenz halála után 1893-ban a budapesti egyetemen az altaji

összehasonlító nyelvészet rendes tanárává neveztetett ki.

Két évig szerkesztette az Ország-Világot, Kolozsvárt pedig az Erdélyi Muzeumot.

Irt sok nyelvészeti czikket a Nyelvőrbe és Nyelvtudományi közleményekbe, s tíz év óta dolgozik főmunkáján, a *Tájszótáron*, melyet az Akadémia ad ki s melynek eddig megjelent füzetei közkézen forognak.

Mi a kik Színnyeinek nem csak mint tudósnak hódolunk az elismerés adójával, hanem hozzá, mint emberhez a tisztelet és barátság érzelmei által közel állunk, őszinte szívből kívánjuk neki, hogy sikerekben s irodalmi értékben gazdag munkásságához adjon neki sok erőt a Gondviselés és tartsa meg őt sokáig a tudomány fejlesztésére, előbbrevitelére.

R. K.

IRODALMUNK JELESEI.

— ARCKÉPESAROK. —

KISFALUDY SÁNDOR.

(1772—1844)

Van-e köztetek, kedves olvasók, a ki Kisfaludy Sándor nevét ne hallotta volna? Ti, a kik mint ifjak mind romantikusok vagytok, kiknek lelkét nem érintette még a materializmusnak, annak a rideg, merő anyagiságnak szele, mely korunk irodalmát jellemzi, ti bizonyára tudjátok még élvezni Kisfaludy Sándor verseit.

Minő más a mi irodalmunk, mint volt csak száz évvel ezelőtt. Az a költő, a ki lantjára vette egy szomorú történet, tiszta, rajongó lelkü hőseit s az a közönség, mely megsíratta a bánatában elhervadt leányt s a keresztes háborúk ostromaiban

elhullott hőst, nem a mi korunkból való.

Minket nem gyönyörködtetnek ez érzélgős történetek, a cselszövények, a várur bős haragja, s egy elfonyadt virág pusztulása.

Más írók, más közönség, más korszellem volt az: de szebb, tisztább, önzetlenebb világ is mint a miénk. Életmód, szokások, erkölcsök, ruházat, tudomány, műveltség mind más, mint a mostani.

Az emberek nem éltek oly gyorsan, mint mi de talán szebben, jobban éltek, mint mi. Az író legtöbbször gazda is volt, a ki szántóföldjei után nézett, vetett, aratott, vadászott, ki sokat kinn volt a szabad termé-

szelben, és mikor a gabona már be volt hordva s leesett az első hó, szobájára kárhóztatva a kandalló mellett reá ért irni és regélni s joggal énekelhette:

Ülj mellém a kandallóhoz,
Föl van szítva melege.
Csobáncz várról édes, kedves,
Halljad im, egy agg rege.

S ha elolvasad a Csobáncz bevezető verseit, sejtenéd-e, hogy ennek írója egykor délczeg testőr volt s majd főhadnagy a Württembergi huszároknál?

El tudod-e képzelni, hogy egy testőr tiszta szabad idejében idegen nyelven irt könyveket olvasson? Alighanem úgy járnál, mint az a két angol követ, kik Bécsben járván, egy délelőtt megkérték Eszterházy Miklós testőrkapitányt, hogy mutassa meg nekik, milyen egy magyar testőr szobája, s midőn az taláalomra az egyiket kinyitotta, a bámuló angolok egy ingujjban ülő fiatal embert láttak, aki, a mint a nagy pipafüsttől kivenni lehetett, egy olasz írónak, Metastasionak művét olvasta. Selvítették a hírét, hogy a magyar testőrök pipaszó mellett olasz írókat olvasnak.

Mai viszonyaink között szinte hihetetlennek látszik, hogy egy katona tiszta olyan szép dalokat írjon, mint a milyen pl. ez:

A halavány olajfáknak
Járván csendes berkében
Lelkem iszonyu csatáknak
Forog vesztő dühében.
A hajdani száradokban
Egy olajág mit nem tett!
A hiborgó országokban
Békességet szerzett:
S most egy olajerdő nékem
Meg nem szerzi békességem!
Meddig tart e szomorú
Létem duló háború?

Mikor aztán kétszáz ilyen dal lett ismerős, s a Himfy név, mely alatt Kisfaludy e verseket írta, az egész országot bejárta, valódi bálványá lett az ifjúi és női nemzedéknek, sőt a komoly arcu urak is, kik magyar könyvet sohse vettek kezükbe, részvétellel olvasták azt s a magyar költészetben hinni kezdtek.

Mikor a költő keserve boldogsággá változott, újból kétszáz dal hirdette Magyarország leányainak s asszonyainak, hogy írójuk napja kiderült s ezer meg ezer nő szavalta a gyönyörű verset, melynek a kezdete ez:

A bereknek gyors kaszási
Már utolsót vágának stb.

Ez időtől kezdve (1807.) Kisfaludy sokat irt.

Hosszas volna munkáit felsorolni, elég megemlítenünk, hogy a líra, dráma és epika terén egyaránt tett kísérleteket. Legszébbek *Regli*, melyeket az Akadémia 1818-ban a Marczibányi-féle díjjal (400 frt) jutalmazott. Sorra megénekelte a Balaton vidéki elpusztult, romokban heverő várak történetét. Így keletkeztek: Csobáncz, Tátika, Somló. Dobozi Mihály (1822), Szentmihályhegyi remete, (1823) A megbószult hitszegő, Gyula szerelme (1825), Kemend (1832), Döbrönte, Szigliget (1833) A somlai vérszüret (1835) Esegvár, Micz bán, Frangepán Erzsébet, Balassa Bálint stb.

Álljon itt ezek közül a *Szentmihályhegyi remete* tartalma. Pethőházy, Keszthely birtokosa visszatér az ütközetből Bodor Imre nevű apródjával, a ki életét mentette meg. Az úr hálából birtokai közül szabad választást enged az apródnak, aki azonban az ajándékot visszautasítva Pethő lányának, Lillának a kezét kéri. Pethő a szegény fiu kérését visszautasítja és őt elüzi, de Lilla kijelenti, hogy csak Imréhez megy nőül. Az apa erre megtagadja leányát. Imre pedig bucsút vesz tőle és eltávozik. Sem a leány, sem az apa nem tudják, hogy hova lett, azt hitték, hogy meghalt, pedig Imre remeteségbe vonult. Pethő restelli, ha élete megmentőjét nem jutalmazhatta meg. Imrét elfelejtik, csak Lilla nem, ki álhatatosan visszautasít minden kérést. Egy őszi estén Dorka cseléd rokkája mellett azt beszél, hogy Szentmihály hegyén van egy fiatal remete, a ki kerüli az embert, bujdosik s olykor-olykor bús énekét dalol, de most már egy hete, hogy elnémult. Lilla szemé Dorka beszédére könybe lábad és sejtí, hogy ki a remete. Ekkor belép az ősz apát, Lilla nevelője és azt mondja, hogy a szentmihályhegyi remetét halva találták s el is temették. Lilla kétségbeesve fogadja a hírt, atyja pedig fényes temetést rendez, s a holttestet Keszthelyre a családi sirbaltba viteti. Ez volt hálája. Lilla arra kéri atyját, hogy hagyja nyitva a sirbaltot, mert nem-sokára ő is oda fog kerülni. S Lilla rövid idő múlva szintén elhervad.

Abban az időben az ilyen történetek hatottak, ma már nincs értékök. Elfeledjük ezeket a regéket, legfeljebb akkor említjük, mikor az irodalomtörténetben Kisfaludy nevét említve felelevenítjük e régi dolgokat.

Kisfaludy azért nem élt és nem irt hiában, mert korára hatott s ha a ti romlatlan lelketek az ő regéi kellemesen érintik, akkor olvassátok s élveztétek.

Feledy Kornél.

Önképzőkori irányszemlé és munkaprogramm.

— Szitnyai Elek n.-bányai tanártól. —

6. *Jellemrajzok* készítése valamely kitünőbb regényből, drámából, történelmi műből, vagy megfigyelés és tapasztalás alapján az életből, pl. Hogy lett Abafi kiváló emberré? (Jósika «Abafi» című regénye nyomán.) Armand és Gaston, Eötvös «Karthausi»-jában. Viola «A falu jegyzője»-ben. Dr. Kemény Zsigmond regényhőseinek jellemrajzai. Kisfaludy Károly egy-egy komikus alakjának jellemrajza. Brutus, Lear, Hamlet, Shakespeare tragoedái alapján. Hősök a magyar szabadságharc idejéből, regények és történelmi művek alapján.

Kölcsey Ferencz jellemrajza, Jancsó Benedek «Kölsey élete és művei» nyomán. A vakefieldi pap, Goldschmit után. Vörösmarty M. Gyulai P. után. Arany János, Riedl F. és Ercsey művei alapján. Smiles «A jellem» című művének kiválóbb alakjai.

7. *Leírások, rajzok.* Valamely idegen nép szokásainak, erkölcesének, különös intézményeinek leírása híres utazók munkái alapján. Különös természeti szépségek, ritkaságok, tünemények leírása. Utirajzok, érdekes és tanulságos kirándulások leírása, pl.: Különös afrikai népek és szokásaik. Stanley Utazásom déli Afrikában cz. műve nyomán. Azia népeiről (Vámbéri nyomán.) Calcutta népe, a chinai élet, japán szokások, az Ajuo népről, chinai szokások, a tibetiek életmódja, erkölcesek, a Dalai lámáról. (Gr. Széchenyi Béla keleti utazása alapján.)

Az élet Alexandriában, utazás a Nilus vidékén, Kairo városa, Jeruzsálem, utazás a holt tenger vidékén. (Rudolf trónörökös Utazása keleten cz. műve nyomán.) Ilyen témák vehetők még pl. Alvinczy, Hübner, Holub, Kállai, Magyar László, Asbóth, Sáni L. utazásaiból, vagy az Utazások könyvtára (Szerkeszti a magyar földrajzi társaság) című vállalatból.

8. *Különböző fajú költemények* u. m.: dal, óda, elégia, szatíra, ballada, románcz, tanköltemény. Bármelyfajú is legyen azonban a költemény, tárgya és eszmeköre csak olyan lehet, mely a tanuló eszmeköréhez, tapasztalataihoz illik. *Fejessen ki a szerző olyan eszméket és érzelmeket, melyek mind ifjú lelke világához, mind az iskola szent helyéhez legjobban illenek. Éretlen világtájdalom, kesergés helyett forduljon leginkább erősítendő érzelmeihez, mint a milyenek a szülőknél, testvéreknek, barátoknak szeretete, lelkesedés, kiváló férfiak tettein. Lelkesedjék minden szép, igaz és jó iránt. Van sok szép és fenséges a természetben, a művészetben, az emberi társadalomban. A nemes érzelmeknek, a szép*

eszméknek nagy országa van. Tolla azonban csak akkor fogjunk, ha érzelmeink vagy lelkesedésünk mintegy elragadnak s a költői ihlet versalkotásra, illetve rhythmikus beszédre kényszerít. Képző és nevelő hatású történeteknek, érdekes eseteknek balladában való elbeszélése.

Mint hogy bármily színműnek megírásához sokkal több tapasztalat és nagyobb emberismeret kell, mint a milyennel egy ifjú tanuló rendelkezhetik, sokkal ajánlatosabb, ha efféle kísérletek helyett kisebb tárgyakhoz fognak.

9. *Bírálat.* A beadott művek lelkiismeretesen bíráltassanak meg. Ismerje el a bíráló a jót és szépet, mutasson rá minden fogyatkozásra, *ajánljon* a kifogásolt gondolat vagy szó helyett *jobbat.* A gúny és humor lehet a kritikusknak is fegyvere, de csak annak helyén. *Legyen a kritikus gentleman kritikus.* A gentleman kritikus, a mint Gyulai Pál igen helyesen mondja: nemcsak igazságos ítéletre törekszik, hanem igazságos modorra is; érzi, hogy ugyanazon ítélet különböző modorban elmondva nem ugyanaz: mindig megtart bizonyos mérsékletet.

10. *Fordítások.* Bármely irodalomból fordítunk, arra kell ügyelnünk, hogy a fordítandó thema 1. érdekes tárgyú, 2. tartalmas, 3. nevelő hatása, 4. állandó értékű legyen. Inkább részleteket, inkább keveset fordítsunk, de az kitünő legyen: legyen érdemes arra is, hogy az emlékezetben megtartassék.

A német irodalomból pl. fordításra ajánltnak a Reclam-Universal-Bibliothek-jából (egy kötetke 24 fillér.) Lafontaine: Fabeln; Eckermann: Gespräche mit Goethe; Hufeland: Makrobiotik; De la Rochefaucauld: Maximen und Reflexionen; Schleiermacher: Monologen; Krumacher: Parabeln; Turgenjeff: Gedichte im Prosa; Goethe: Sprüche im Prosa.

Grimm: Märchen und Erzählungen; Werner: Ringen und Streben; Schanz: In die weite Welt; Spyri: Aus Nah und Fern; Clara Cron: Prüfungen; Emmy Laddy: Auf eigenen Füßen; Clara Cron: Des Herzens Heimat; E. Hartner: Versuche und Erfolge, Grube: Charakterbilder aus der Geschichte.

(Folyt. köv.)

¶ kiből nagy úr lett.

— Elbeszélés a Tanulók Lapja számára. —

Csutak Pista nagyon jó tanuló volt. A tanító ur nem egyszer dicsekedett vele, hogy milyen kitünő gyerek az, első eminens az egész iskolában. Csakhogy szegény Pista nem volt olyan jó módban, mint a szolgabíró Béla fia. Anyja, csak szegény özvegy asszony volt, a ki majd

fehérvarrással, majd vasalással foglalkozott, hogy megéljen, és fiát taníttathassa.

Eljött a nyár; a nagy iskolában, (mint a hogy vidéken szokták nevezni a felsőbb osztályokat) készültek az «egzámen»-re. Pista már ekkor hatodik osztályba járt. A tanító úr egy szép imádságot adott át neki, hogy azt a vizsga kezdetén mondja el a hallgatóság előtt. Örült még a lelke is Pistának, hogy ilyen nagy kitüntetésben részesült. Anyja varrt neki egy vitorla vászon ruhát. Eljött a nagy nap; a mi Pistánk ott ül az első székekben, a terem közepén egy nagy asztal van, mely körül a vizsgáló bizottság tagjai ültek. Pista anyja egy szögletben húzta meg magát, onnan nézte fiának minden mozdulatát. Végre megszólalt a pap, a ki a vizsgálaton elnökölt:

«Halljuk az imádságot.»

Mély csend követte e szavakat, a hallgatóság felállt, Pista egész meghatottsággal mondta el az imát.

Nagy hatása volt az imának, de még sem volt annyira senkisé megatva mint Pista édesanyja, a ki örömkönyvet hullatott fiának előrehaladásán.

A vizsgán, Pistát a bizottság tagjai számos dicsérettel halmozták el. Kár ezért a fiúért, mondták többen, hogy nem folytathatja tanulmányait, de ne hagyjuk elveszni, hanem adakozzunk arra, hogy ő tovább is tanulhasson, mert megérdemli. Ez ajánlat helyeseltetett mindenki által.

Másnap már 100 forint volt összegyűjtve, mely összeg szeptemberig 200 forintra gyarapodott. Pistát a szolgabíró úr is nagyon megszerette, mivel pedig az ő fia is most volt belépendő a gimnázium első osztályába, megígérte Pistának, hogy fiával egy lakásban lakhatik, legalább az ő fiát is tanítani fogja. Csakhogy a szolgabíró Béla fia nagyon gögös gyerek volt, ki a szegényeket lenézte.

Szeptember elsején jöttek el hazulról, Budapest városának zibongó zajába. Előbb egy fényes szállodába mentek lakni, a mig a hirlapok útján helyet találtak a két kis deáknak. Az iskolákban javába folytak a beiratások. A szolgabíró úr is elvitte a két fiút a gimnáziumba. Az igazgató úr — bizonyítványaik átnézése után — megveregette Pista vállait: «Ha ilyen jó tanuló leszel» — mondá biztató hangon — «még nagy ember lehet belőled.»

A két deák azonban sohasem tudott meggyezni egymással. Béla szidta-verte Pistát irigységeben, hogy az szorgalmasan tanul s mindig jól felel az iskolában.

Az igazgató ur tudomást szerezvén a dologról, Pistát ingyen magához fogadta. — —

Eljött az értesítő osztás is, melyet már várva vártak a diákok, legalább egy kis vakációjuk is lesz. Pista értesítője csak úgy tündöklött a jelesektől. A tanári testület negyven forintot szavazott meg Pistának jutalmul, melyből ő magának egy öltöző téli ruhát vett, kedves anyjának egy szép szoltáros könyvet, azonkívül egy fekete selyemkendőt, theát, czukrot, rumot vitt ajándékkul.

Otthon azután előmutatta az értesítőjét, de az ajándékokról nem szólt semmit. Anyja sirt örömeiben.

Eljött karácsony estéje: Pista ekkor előszedte az ajándékokat, melyeket anyjának vitt. Leírhatatlan volt a szegény asszony öröme. Majd a fiát csókolgatta, majd az ajándékokat nézegette. Egyszóval Csutak Pistáéknál nagyon jó hangulatban telt el a vakáció; mig ellenben a szolgabíróéknál, Nemes Bakonyi Bélaéknál nem volt valami nagyon jó hangulat. Béla majd a föld alá sülyedt szégyenletében a sok szidástól. Az ő bizonyítványa már nem volt valami mutogatni való, a négyesek szégyenkedtek ott, a hol Pista bizonyítványában a jelesek tündökölték.

¶ arany-fa.

Irta: BAUMBACH RUDOLF.

(2)

A törpe néhány lépést tett előre s meghajította magát. «Az elvárásolt királyleány várja megmentőjét,» szólt ő, «melyitek akar a merész tette vállalkozni?»

— Én! felelt Jancsi örvendezve. A törpe azonnal egy fehér lovacskát vezetett elő, zablája aranyból volt.

— Ne tedd Jancsi! inté őt Jankó aggódva: de Jancsi már a nyeregben ült. Nyerítve ágaskodott a tündérparipa, azután felütötte fejét s repült az erdőbe. Egy fénylő aranybogár repült előttük vezetőként. Jancsi még egyszer visszatekintett, pajtását az aranyfa alatt állani látta s aztán Jankó és fa eltűnt szemei elől.

Ez volt aztán a pompás lovaglás! Jancsi oly feszesen és biztosan ült a nyeregben, mintha alatta nem is ló, hanem a megszokott iskolapad volt volna. Ha arra gondolt, hogy még egy óra előtt Cornelius Nepos előtt izadott és dr. Szikár előtt reszketett, felkaczagott. A kis rövid zekés iskolás fiuból fodorgalléros, köpenyes, kardos, aransarkantus lovag lett. Így repült ő át a tündéregdön.

Lovacskája most vigan nyerített. Az erdő szélére értek. Még egy-két ugrás s egy tündöklő várkastély előtt állottak. A tornyokból tarka lobogók lengtek, trombiták, kürtök harsogtak s az erkélyen fehér kendőt lobogtatva állt a király-

erkölcsi derékség, a különböző erények gyakorolhatása, nem követel-e teljes odaadást, sok önuralmat, lemondást s ezer más oly tulajdonságot, a melyeknek elsajátítása szakadatlan és nehéz küzdelmekbe kerül? Az erkölcsök nem válhatnak nemesekké, ha elzárjuk előlük a nemesbülésre szolgáló eszközöket; a szellem tökéletesbülése képtelenség, ha foglalkozásának körét nem igyekszünk mentől inkább tágítani s a felöltött kör talaját mennél jobban megművelni.

III. Egyszóval az ember minden tekintetben arra van utalva, hogy az élet tengerén soha meg ne pihenjen, hanem, ha az egyik hullám fölött szerencsésen átsikamlott, az ujonnan tornyosulónak ellenében hasonló erővel küzdjön, és küzdjön váltig, kitartóan, szakadatlanul.

De hiszen jó is ez így. Mi lenne az emberből munka nélkül? A munka aczélozza meg erőnköt, az általa elért siker lelkesít újabb tevékenységre, ez ülteti lelkünk mélyébe a betöltött kötelesség érzetének pótolhatatlan és soha elegendő meg nem heesülhető öntudatát, ez által válik hasznossá, áldásossá az ember élete. Szépen mondja Tompa:

Munkásság az élet sója,
A romlástól mely megója;
S csak az, a ki nem hevert,
Várhat áldást és sikert.

Kétségtelen, hogy az ember életében vannak ugyan egyes pontok, a melyek bizonyos ideig megállapodásra indítják, mint Jean Paul mondja: «Életünk ösvényének mindkét felén annyi az árnyas fa s a pihenő pad, hogy csodálkozom, ha valaki elfárad, de egészben véve az életnek csak úgy lehet becsé — önmagában, valamint másokra nézve, ha a munkát tüzzük ki célunk gyanánt, ha nem engedjük át magunkat a pillanat hatásának, hanem Rousseau szerint: Dolgozunk, hogy élvezhessünk s szemünk szünet nélkül a jövőbe néz.

Dr. Boros Gábor.

Beteglátogató.

Oh ez a szél hogyan jajgat,
Hogyan sir, hogy panaszol,
Mintha bizony nyugodalmat
Nem találna valahol!

Ide jön a ház faláig,
Veri, vágja ablakom;
Nem elég a nappal kínja,
Még csak nem is alhatom?

Szél barátom! Lásd tenéked
Földön, égbe van hazád,
S nekem semmin e világon
Csak ez a lyuk, ez az ágy!

S mintha szólna: «Be szegény vagy!
Keresek más valakit!»
Kaczag egyet s bucsuzásul
Egy marok port behajít.

Udvardy Géza.

¶ király könyve

— Irta: Mosdósy Imre. — (6. folyt.)

Öregebb Bakos Hutás Misónak más nap reggel az volt az első dolga, hogy lenézzen a pinczéjébe. Sziklába vájt üreg volt ez, azaz hogy nem is vágás által, hanem a természettől képződött üreg: — meghasadt két egyenes vonalban a szirt, aztán a közepe két méter szélességben másfél métert sülyedt, azután az így támadt szikla vályura oldalt felül rácsuszott egy fedőlap szintén sziklából. Így képződött a Misó szenes pinczéje, — legalább az olasz másnap reggel így okoskodta ki.

Héj, ha ő olyan könnyen félre tudná eszlatni azt a tetőt képező kövecskét, mint amilyen könnyen a természet fölője eszlatta a vályunak, de megszabadulna! . . . Hanem hát mi egy ember ahhoz az erőhöz képest, a mit a természet kifejteni képes volt . . .

Kétségbeesve ült le az olasz a faszén garadára, — és gondolkodott.

— Az átkozott palóc, nem hiába olesó volt a fa, olyan ajtót esinált a pinczéjére, hogy egy heti munka kellene neki, ha valaki jó éles fészével csak akkora lyukat akarna rajta faragni, a mekkorán ő kibujhatnék . . . A vas sarkai nyomtak legalább is öt-öt kilogrammot.

— Dicsértessék az Ur Jézus, szerencsés jó reggelt kívánok. Isten szolgálta az éjszakai nyugodalmat egészségére a nemzeti urnak! mondá Hutás Misó a tölgyfaajtó egy hasadékán beszagolva a pinczébe.

— Hallgass, palóc, jobb lesz, ha kieresztesz... Ha a király megtudja, hogy elesuktatok, mindnyájatokat keresztre feszített.

— Ugyan, ugy-e, homoljak meg! Nem volna rossz multság! Hanem, haj, nemzeti uram, akkor inkább akasztófát kívánnék ő szent feltségétől és azt kívánnám, hogy kegyelmeden lóghatnék . . . hihíhi!

Es ez ötletére öregebb Bakos Hutás Misó nevében mind a két boeskorát verte tenyerével . . .

TÖRTÉNETIRÁS.

A budapesti Barcsay-utcai főgymnasium homlokzatán levő kép.

— Nem halt meg, dörmögte aztán magában Misó, sem meg nem szökött . . . csak azt akartam tudni, — aztán ismét fenhargon kérdé:

— Nemzetes uram, ne tessék haragudni a számért, — adnék egy kis kiszit, ha megéhezett, vagy egy sült tököt . . . egész éjjel kint volt a pitvaron, jól ki van hülve . . .

— Te palócz, hallod-e, erressz ki . . . annyi pénzt adok, hogy várat építhetsz magadnak itt a Mátra tetején . . .

— Mindjárt, mindjárt, nemzetes uram, hanem előbb szórjon ki egy kis szenet itt az ajtó alatt . . . hadd rakjam tele a zsákomat . . .

— Minek az, palócz?

— Hihhi . . . Elviszem Hatvanba, az ára val elmegyek Budára, veszek rajta egy foliánst és a nemzetes ur azon adja majd írásban, hogy ha kiszabadul, mennyi pénzt kapok . . .

Az olasz azt gondolta magában, hogy, ha időt veszít, a palóczot nem tudja eleszabitani . . . hát, hogy tovább folytathassa vele a beszélgetést, szépen hányt ki két kézzel a tölgyfaajtó alatt levő kis üreget keresztül a faszenet.

— Hej, anyjuk, hamar ide a zsákot, kiáltott öregebb Misó, — és a két öreg csakhamar megtöltött tiz zsákot szénnel.

Amint a tizenegyediket fölvette az öreg aszszony, egyszerre megszűnt az olasz kihányani a szenet és helyette felkaczagott.

— No meguntuk, nemzetes ur? kiáltott Hutás Misó elképedve.

— Meg ám, felelt az olasz, s mindjárt utána a tölgyfaajtóra iszonyu robajjal zúdult rá belülről valami vas vagy kötömeg.

(Folytatása következik.)

Tómpa családi költségzete.

Irtá: GAAL MÓZES. (3.)

A másodiknak örömhángjába bevegnyül Tompa lirájának legnemesebb hazafi-fájdalma is. Az elkémulas, a kétségbeesés korának fájdalmas neserve. Az abszolutizmus bénító világának szent siralma, melynek e szomorú időkben senki úgy is annyiszor, ha szimbolikusan, allegoriákba öltözve kifejezést nem adott, mint Tompa. Az émaszerűen végző kis költemény így hangzik:

Örökséged, fiam, nincs egy gombostűnyi,
Es mégis, én neked úgy tudtam örülni!
Szülessetek sokan . . .
Mert annyinak vége, — s e szegény nemzetnek
Olyan sok hja van.

Örültünk . . . örültünk. — s melyen isten adott,
Komoly csendességben áltuk meg a napot;
Ó mert ki átne-zajt,
Midőn halottja van a szegény hazának,
S milljó kepel sohajt?

Az isten házába magam menék veled,
Könyek között öntém rád a keresztvizet,
S buzgón imádkozám
Éretetek, kedves, mosolygó kisedem,
S halvány arcú hazám.

Hasonló szellemű és hangú az utolsó, az ötödik költemény is. Sőt uralkodóvá léssen benne a hazafi szent fájdalma, mélységes szeretete.

Igy kezdi:

Ezt a bús esztendőt, ha elfelejtenéd
Ezernyolczázötven! . . . Mért is nem jött előbb
Születésed napja?
A szabad nemzetnek, hogy csak egy perczig is
Lettél volna tagja.

Ekkor Tompa ereje teljében van, ha nem is a régi munkakedvtől tüzelve, ám kedvvel pengeti lantját. A családi megelégedést, az apai mérhetetlen örömet azonban hirtelen megkeseríti a csecsemőnek halála.

Ez a sors csapásának, a költőt haláláig sebző boldogtalanságnak első méregesöppje. Hiszen igaz, látszólag kiheveri. Éltető reménység szívét föléleszti, de mintha szelleme elvesztené régi rugékonyságát. Politikai ezélatu költeményei egy rakás kellemetlenségbe, izetlen meghurezoltatásba sodorják, mit keserűen panaszol fel Arany Jánoshoz irt leveleiben.

No, de megvizasztalódik, mert néhány év múlva ismét fiúval ajándékozta meg hitvese. Ez a fiú és hitvesének gyöngéd szeretete az áldó két napsugár, mely lelkébe világol. A szomorú idők keserveit már ritkábban szólaltatja meg, visszahuzódik kis otthonába. Jövedelmezőbb parochiába jut, a hanvaiba: az anyagi gondok kevésbé nehezedenek vállaira. Féltékeny szeretettel örködik kis családja felett, olykor-olykor aggodalommal tölti el a beteges, vézna gyermek látása, majd gyöngé szervezetű feleségének betegeskedése borít árnyat homlokára, de ezek a bajok nem érintik sem hitét, sem bizalmát. Néha mégis eltűnődik. Az őszi hervadás, sárguló levelek hullása szívét megtöltik bánatos sejtellemmel.

Igy «Jöszte kedves» című, feleségéhez intézett költeményében, az elválás, az elmulás mélabús hangján mondja:

Fáj-e neked a táj képe ily halványan?
Nem gondolsz-e tenmagadra e világban?
Mikor te is úgy borulsz a hideg földre,
Ha megválnk majd egymástól . . .
En a bús ág, te a zöldje.

Ámde muló ellágyulás, költői merengés, mely tovaröppen csakhamar. Mélyebb nyomot a költő lelkében nem hagy. Felesége lassan fölépül, bár nem teljesen, a gyermek lassan fejlődik. Szemefénye az aggódó szülőknek, jövő reménye,

mult keservnek elaltatója. A jó feleség iránt érzett ragaszkodó szeretet, mintha mindinkább mélyebb gyökereket verne a költő szívében. A nyár-este ünnepi csendjében fel-felbuzog:

Jer, jer, hajtsd le vállaimra
Hajtsd le, hívem, a fejed!
E tündér-szép nyári éjet
Hadd virraszzam át veled!
Szerelmednek horgonyával
— Mint hajót a tengeren —
Lelkem álma örvényének
Bizton által engedem.

Belefáradt játékába.
S elaludt a kis gyerek;
Kaczaj támad kiseded ajkán . . .
Most is játszik, enyeleg.
Félve állnak őrt felette
Szép reményünk, gondjaink:
— Ah, egy kiseded sir felett már
Szomorú füz lombja ing . . .

Ő ki nyugszik anyja keblén
Es pihegve rá simul,
Te, ki tartod karjaid közt,
S átneagszel álmitul;
En, ki látlak, én, ki birlak
Es lelkem reng, mint a hab . . .
Ki tudná, hogy hármunk közül
Melyik már a boldogabb?

A költőt kis világa éltette, ha ez a kis világ elborul előtte, nincs a költészet olyan napsugara, mely kívánatosá tegye előtte az életet.

Feleségét, az áldott hitvest, örző angyalát, nemcsak szerette, hanem imádtá. Még csak gondolatnak is fáj, hogy egymástól elváljanak. Nem tudna nála nélkül élni.

Ne is hagyjuk el mi ketten,
Soha egymást az életben!
Egymás hü karjába dölve
Menjünk el a temetőbe,
Mert nem lenék üdvöt ott fenn
Visszavagnék én az égből . . .
A sirban sem lenne nyugtom
Nalad nélkül . . . nálad nélkül . . . !

Majd a csendes, kevéssel megelégedő boldogság, szelid öröm hangján emlékezik meg házaseletükről a nyolczadik évfordulón 1857-ben:

Csendes a szív, csendes a ház. — jó nekünk,
Nem sóhajtjuk, a mit el nem érhetünk;
Melyből váltva lesz az élet boldogsága
Mindenünk van: bűnk, reményünk, örömünk.

Néha-néha megrendül e kis sziget,
De a szelvész, a mikép jött, elsiel:
Hol kis bátyja halma látszik: *fiunk* játszik,
Mást adott, ki elvevte az egyiket.

Es mi történt öt hónap múlva, öt rövid hónap választá el Tompát a Golgothától.

Igy írja ő maga le Arany Jánoshoz 1857. október 24-én intézett levelében:

«Kedves barátom! Nem válaszolhattam levedre sokáig, hej, válaszolhatok már.

Azután, hogy utolsó levelemet irtam, melyben hittunk ide benneteket, elvittem családomat a fürdőbe. Szeptember 26-dikán kis fiam vereségbe esett, de szerencsésen átment rajta; tizennégy nap mulva dagadni kezdett, de megint meglohadt és jobbaeskan volt; végre a legkifogásnélkülibb gond, ápolgatás, kuráltatás daczára október 23. reggeli 7 óra után meghalt. Feleségem leirhatatlan állapotban van; magamat is, bár férfi vagyok, majd megtébollyit a fájdalom. Ha láttátok volna most ezt a gyermeket, gyenge testében mennyi szellem, mennyi kedély volt. Mindennek vége!

Ezért nem irhattam nektek. Isten áldjon meg benneteket!

(Folyt. köv.)

Az érettségi feladatok az 1893/94-iki tanévben.

13. Győri kath. főgymnasium.

Magyar nyelv. 1. A reformkor politikai és irodalmi viszonyainak összefüggése. 2. A magyar nemzet műveltsége az Árpádok alatt. 3. A hő, víz és levegő fontossága a szerves lények életében.

Német nyelv. 1. A világitó gázzról. 2. Goethe Iphigeniájának tartalma és alapeszméje. (Szabad dolgozat.)

Latin nyelv. A patriciusok és plebejusok. Fordítás.

Görög nyelv. Kyros buzdító beszéde a hellénekhez. Xenophon, Anabasis I., 7., 3—4.

Mathematika. 1. Kiszámítandók a reális pozitív egység (+1) tizenkettedik gyökei. 2. A 13 cm. küllőjű bükkgömbön egyenes henger-alaku átfúrás van. A henger tengelye összeesik a gömb átmérőjével, alapjának sugara pedig 5 cm. Töltsük ki az átfurást vassal úgy, hogy a gömbalak ismét helyreálljon. Hány kilogrammot nyom e gömb, ha a bükka sűrűsége 0.85, a vasé pedig 7.21?

14. A h.-m.-vásárhelyi ev. ref. főgymn.

Magyar nyelv. 1. Adassék elő b. Jósika Miklós élete és írói munkássága emlékbeszéd alakjában, születésének 100 éves fordulójára kalmából. 2. Keressük fel és hasonlítsuk össze a rokonvonásokat Kölcsey Ferencz és b. Eötvös József költői és hazafias munkásságában. 3. Soroltassanak elő tömör rövidséggel azok a tényezők, a melyek által a két Anjou, t. i. Róbert Károly és I. vagy Nagy Lajos az előbb annyira alásüllyedt birodalmat a fejtelenség zavarából a belső rend és jólét magas polezára emelték, künt pedig Európában elsőrendű döntő hatalommá tették.

Azoknak névsora, a kik az ötödik számban közzölt rejtvenyek közül négynek helyes megfejtését be- küldték:

Az 1., 2., 3., 5. számúakat: Erdélyszky Zsigmond, Sziklai Jenő, Jánosy Jenő, Lipsey Leó, Klein Gyula, Kaltenecker Károly, Ferber Jenő és Győző, Krenner Zoltán, Grünbaum József, Schönwald Náthán, Oppenheimer Ferencz, Gödri Béla, Sacher Géza, Gerstner Rezső; az 1., 3., 4., 5. számúakat: Breit Antal; a 2-5. számúakat: Luszt Ferencz.

A jutalmat Erdélyszky Zsigmond nyerte meg Selmeczbányán, a kinek czime azonban nem volt levelén. Kérjük tehát, küldje be azt.

Egy levelet kaptunk még Budapestről, de a melyen nem volt név-aláírás. A régi levelek közt kutatva, azt találtuk, hogy Kaiser Lázár küldte be.

Kérjük rejtvenyemegfejtőinket, hogy pontos címüket mindég írják ki.

FELADATOK

1. Az I. és II. oszt. tanulók dolgozzák fel e kis elbeszélést: *Damokles kardja*. Dyonisiusnak, a syracusai zsarnoknak egyik udvari embere, Damokles folyton dicsérte fejedelmének boldogságát és hatalmát, azt állítva, hogy ember még ilyen boldog nem volt. Dyonisius megadta neki ezért azt a kegyet, hogy egy nap trónusára ültessék. Damoklest egy félig nyitott és gyöngyökkel gazdagon hímzett ággyra tették, a körülötte levő tárgyak meg voltak rakva arannyal és pénzzel, az asztal pedig a legkifünőbb ételekkel. Damokles örömben úszott és a legboldogabb embernek tekintette magát. A mint azonban egyszer fölfelé nézett, egy hajszára akasztott meztelen kardot vett észre. Megrettenve az őt fenyegető veszélytől, Dyonisius arra kérte, hogy távolítsa el a kardot. Ime, azon életnek képe, melyet te boldognak mondasz, — mondá a zsarnok. A kik igaztalan úton jutottak magas rangra, mindig félnek a megérdemelt büntetéstől, e büntetés mintegy a fejük fölé van függesztve és bármely pillanatban szétzúzhatja őket. Mikor pedig az ember így fél, nem tudja élvezni az örömeiket, melyeket helyzete nyújt. Ez az, a mit Dyonisius meg akart Damoklissal értetni s a minnek emléke egy közmondásban fenn is maradt.

2. A III. és IV. oszt. tanulók állapítsák meg, hogy az Arany János Toldijában elbeszélte események hány nap leforgása alatt történnek. Miből állapíthatjuk ezt meg? Hogy fejezi ki ezt a költő? Azon események részletes elírása, a melyek az időjelzést igazolják. Az egész elbeszélés keretén belül Toldi György Budára utazása hány napig tartott s megegyezik-e ez az elbeszélés események idejével?

A felsőbb osztályú tanulók írják le *Vörösmarty Zalán futása*-nak első énekét szép prózában, úgy azonban, hogy a legszebb, legköltőibb helyeket idézzék s így a leírást prozai elbeszélés és költői idézet harmonikusan tarkítsa.

Megejtési határidő: 1895. márcz. 15. A legjobb dolgozat írójának egy értékes könyvet tűzünk ki jutalmul. Ha pedig a dolgozat kiválóan sikerül, esetleg lapunkban is közölni fogjuk.

VEGYESEK.

Ingyen mellékletünket, a „Képes magyar történet“ 1. ívét és színes képét jelen számunkhoz csatoljuk, — a 2. ívét és 2. képet jövő számunkhoz mellékeljük. Ugy

a képek művészi kivitelére, mint magára a jelesül megírott történetre mely a kitünő tollu Kada Eleket vallja szerzőjéül főlsleges olvasóink figyelmét külön is fölhívni. Beszélnek azok magukért. E nagybecsű ingyen-mellékletünket összegyűjtve, előfizetőink egy igen diszes és értékes mű birtokába fognak jutni még ez év folyamában. Diszes bekötési táblákról ugyanis szintén fog a kiadó-hivatal gondoskodni.

A bpesti. ev. ref. főgimnázium ifj. önképzőkörének 15-ik gyűlése, február 9-én a következőképen folyt le: Miután a titkár a f. hó 16-án tartandó «Arany-ünnepély»-re beérkezett pályaművekről számot adott, megtörténtek a próbaszavalkók, melyeknek eredménye az lett, hogy a kör Köréh VIII. és Forschner VII. oszt. tanulót versenyre bocsátja. Ezek után Szilády (VII) Lamb K. és M. «Shakspeare mesék» című művét ismertette, mely a fiatalabb tanulóknak Shakspeare olvasásához bevezetésül szolgál. Végül Neu nann (VIII) bírálta meg a «Novemberben» cz. igen csinos, és tehetséges szerzőre valló költeményt, melyet méltónak talált az érdemkönyvbe való beiktatásra. N.

Diszgyűlés. A bpesti. ref. főgimn. önképzőköré febr. 16-án tartotta diszgyűlését, melynek főbb pontjai: 1. Molnár Sándor tanár elnök megnyitó beszéde. 2. Titkári jelentés. 3. Molnár S. tanár bírálata az «Arany J. lyrai költészete» cz. pályamunkákról. 4. Komoly szavalkó: 5. dr. Kacziány Géza tanár bírálata Macbeth széptani elemzése cz. pályamunkáról. 6. Szavalkó: 7. Kenessey Dezső tanár bírálata a «Románczról». 8. Vig szavalkó. 9. Szalay Károly tanár bírálata az Actas aurea fordítására beérkezett pályamunkákról. 10. A jutalmak kiosztása. — Az Aranyosi-féle közepkereskedelmi iskola Széchenyi-köre f. hó 22-én diszgyűlést rendez, melynek folytatása zártkörű táncestély lesz a régi polgári lövőház termében.

A bpesti. II. ker. kir. kath. főgimnázium Vörösmarty önképzőköre és ifjusági dalköre f. hó 17-én vasárnap délelőtt 11 órakor az intézet dísztermében ünnepélyt rendez. A műsor, mely tizenegy pontból áll, nagyon változatos. Lesz három felolvasás, két szavalkó, két ének, zongora, hegedű s gordonka játék. Az ünnepély lefolyásáról jövő számunk hoz tudósítást.

Eötvös ünnepély. A dévai áll. tanító-képző

intézet f. hó 2-án báró Eötvös József emlékére kegyeletes ünnepélyt rendezett, mely minden tekintetben sikerült.

Hangverseny. A szolnoki főgimnázium hangversenye e hó 17-én lesz, melyben a tanuló ifjuságon kívül a közönség köréből is közreműködik egy-két általánosan ismert művészi erő, kik a hangversenyt magasabb színvonalra emelni vannak hivatva.

A nyitrai kegyesrendi főgimnázium Dugonits-ról nevezett önképzőkörének f. hó. 9-én tartott rendes gyűlése. A tanár elnök úr távolléte miatt Demjén Géza VIII. o. tanuló, mint alelnök, nyitotta meg a gyűlést. A jegyzőkönyv hitelesítése után Artmann Ede és Kicska Gusztáv VII. o. tanulókszavalkókat Hangay Oktáv «A felsült csodadoktor» című dialogját. Lüley György bírálata szerint jelesen. Erre fölülbírálta Lásy Géza VIII. o. tan. «Este és reggel» című értekezést és jónak ítélte, mire Varga Ernő VIII. o. tan. ellenbírálatot kért. Ezután Vincze Aurél VIII. o. tan. elszavalkóta Abrányi Emil «Monológ ellen» című monológját, Gaál Ödön bírálata szerint jól. Bucsányi Gyula bírálta. A közmondások filozóphiája című művet és jónak fogadta. Szerzője ismeretlen. Baróczy Géza elszavalkóta Radó Antal «Két testvér» című költeményét Ötvös Béla szerint jelesen. Végre Markstein Lajos VII. o. tanuló fölolvasta bírálata a «Patak-nál» című műre vonatkozólag és jónak fogadta. Erre a gyűlés fölöszlott.

A debreczeni állami főreáliskola ifj. önképzőköré dr. Kardos Albert tanár úr s Leichmann Imre elnök vezetése alatt e hó 9-én felolvasó ülést tartott. A mult gyűlés jegyzőkönyvének hitelesítése után felolvasatott a bírálóbizottság jelentése, a melynek értelmében a pályázat első díját Kapros József VI. o. t. «Az idealismus és realismus», a második díjat Leichmann Imre VIII. o. t. «Arany mint epicus költő» cz. dolgozatával nyerte el. A gyűlés a felügyelő tanár úr és a pályanyertesek éltetésével ért véget. (Lukács József.)

A kecskeméti áll. főreáliskola önképzőkörének f. hó 9-én tartott rendes gyűlésén, a jegyzőkönyv hitelesítése után, titkár kedves kötelességének tartotta két VIII. o. t. pályázathirdetését bejelenteni, kik komikus szavalkóra pályadíj 3 koronát ajánlottak fel, mit a kör köszönettel ei is fogadott. A pályázat egyedüli kikötése: monológok elszavalkósa jutalmat semmi körülmények között nem nyerhet. — A kör ezután áttért a napirendre: Irásbeli művek: 1. «A humor Jókai, Koldus gyermek'-ében». Bírálta Laun J. VIII. o. t., ki a Koldus gy. humorát egészen más alapon fejtette ki, mint azt szerző

tette. Élénk vita fejlődött, hogy a mű szerzője, vagy bíráló részén van-e az igazság, míg végre úgy a mű, mint a bíráló «dicséret»-et nyer. A dolgozat szerzője: Mihailich Gy. VIII. o. t. — 2. — «A magyar nép balladaköltészete», bírálta Brachfeld D. VIII. o. t. Úgy a mű, mint a bíráló a «dicséret» fokozatban részesült. A tanulmány szerzője: Schiffer N. VIII. o. t. — Szavalkók: 1. «Othello Fülöpszálláson, (Monológ Vértesi L. tól) szavalkóta Virányi B. VIII. o. t. Szavalkóta «dicséretes» 2. «A rab» (Petőfi S.) szavalkóta Hubaffy M. VIII. o. t. Szavalkóta «jó» (II) fokozatban részesült. 3. A «szabadsághoz» (Petőfi) Szavalkóta Maletasky Gy. V. o. t. és 4. «A magyarokhoz». (Berzsenyi D.) Szavalkóta Ónody Dezső VIII. o. t. Előbbi szavalkóta a jó, utóbbié pedig a megemlítés a (III) érdemfokozatban részesült. *Schiffer Nándor.*

A kaposvári ifjusági „Virág“ önképzőkör. f. é. jan. 27-én sikerült «Erdélyi» ünnepélyt rendezett, a melyben a tanári kar sok tagja megjelent. — A sikerült program a következő volt: 1. Megnyitó beszéd Endrei Ákos tanárelnök úrtól, dörgő éljenzés hangzott fel a lelkes beszéd után. 2. Erdélyi emlékezete, írta Lévy, szavalkóta Benkő László VIII. o. t. 3. Emlékbeszéd Erdélyi János fölött, írta Pilezer Ignác VIII. o. t. felolvasta Königsberg D. VIII. o. t. 4. Családi kép, írta Erdélyi János, szavalkóta Pilezer Ign. VIII. o. t. 5. Népköltészetünkről, írta Erdélyi J. Felolvasta Friedländer VIII. o. t. — A sikerült ünnepélyről lelkes hangulatban távoztott az ifjuság, melyre mely hatást gyakorolt Erdélyi magasztos példája.

A pécsi áll. főreálisk. Eötvös önképzőköré folyó hó 2-án tartott Eötvös emlékére diszgyűlést, melyen a Dischka Győző igazgató úr és az egész tanári testület jelen volt. Az ünnepély az ifjusági énekkar Simacsek Alajos énektanár úr vezetése alatt Kölcsey «Hymnusz»-ával kezdődött. Kosztka György tanár úr Eötvös érdemeit fejtegette. Azután a titkár jelentése szerint az ez alkalomra kitűzött és 10-10 frcos pályaműnyertesek neve olvastatott fel. A két műnek czime a következő: «Eötvös emlékezete» (értekezés) szerzője: Schulhof Gábor VIII. o. t. a másik az «A falu jegyzőjének méltatása» szerzője: Berger Dezső VIII. o. t. az ifjuság elnöke. Ezek után Kaiser Aladár VII. o. t. nagy hatással szavalkóta el Eötvös «Vár és kunyhó» című költeményét, melyet Geiringer Mór követett Eötvös «Búcsú» című költeményével. Azután tek. Dischka Győző igazgató úr rövid ékes beszédben büzdította a tanuló ifjuságot és végre a szép ünnepély az énekkar Vörösmarty «Hymnusz»-ával végződött.

Az eperjesi ev. coll. főgymn. «Magyar Társasága» f. évi jan. hó 27-én dr. Szigethy L. tanár elnök és Flórián Károly VIII. o. t. alelnök jelenlétében tartotta meg 17-ik rendes gyűlését. A tagok névsorának felolvasása s a hiányzók feljegyzése után áttértünk a napirendre, mely a következő volt:

1. Bella István VI. o. t. elszavolta Csengei Gusztáv: «A fogoly lengyel» cz. költeményét, vajmi kevés sikerrel.

2. Baumöhl Leo VII. o. t. Petőfi S. «Egy gondolat bánt engemet . . .» cz. művét. Ehhez is csak a fentebbit mondhatjuk.

3. Elsas Manó VIII. o. t. Tompa M. «András polgár» cz. művét adta elő, melylyel aszavaló a középszerű fokozatot érte el.

4. Balkányi Aurél VIII. o. t. «Művelődöm, mint a torkos László» cz. monologot, szép sikerrel.

5. Matuska László VIII. o. t. a «Halottak napján» című művet bírálta meg, melyet jó stílusáért a középszerű rangfokozatra talált érdemesnek. A szerző nevét az alapszabályok értelmében nem olvasta föl a titkár.

Ezután az olvasókör jelenlegi hetibiztosa indítványozza a körnek, hogy olvasókör ezentúl naponként este 6—7-ig tartassék meg, minthogy azt egy idő óta a tagok igen csekély számban látogatják meg. Nagy vita volt tovább a könyvtári büntetési díjak miatt is. A viszálykodókat dr. Szigethy tanár úr atyai beszédével s intelmével csillapította le. A főjegyző felolvasta a jövő gyűlés napirendjét — s ezzel a gyűlés véget ért.

A debreczeni ev. ref. főgymn. önképzőköre az 1895. év január hó 27-ikén rendes közgyűlést tartott. A Petőfi-ünnepélyre való előkészületet a kör megtette. Továbbá elhatározta, hogy nem ad az ünnepélynek valami nagy hivatalos színezetet, hanem egy rendes gyűlésen fog Petőfivel s általában az 1848-iki eseményekkel foglalkozni. A Petőfi-ünnepélyen elszavalandó vig szavaltat meg bírálására — hogy t. i. melyik szavaltatot fogadja el a kör az ünnepélyre — kiküldettek az elnök: Pákozdy András vezetése alatt Kemény V. VIII. o., Jámbor M. VIII. o., Bereczky L. VIII. o., Osváth F. VII. o., Fisch E. VII. o. és Szilágyi S. VII. o. tanulók. Ezután Szombaty J. VII. o. és Fayer Mór VII. o. tanulók szavaltak nem nagy sikerrel, azonban mind a ketten kezdő szavaltók. Bíráltak: Jámbor M. VIII. o. és Molnár J. VII. o. tanulók, előbbiét a kör elfogadta, azonban Molnárét elvetette.

A szabadkai községi főgymnázium önképzőkörében jelenleg a következő pályafutások vannak kintizve:

1. Egy oktató irányu, bármely korból vett

«Kosmos» müintézet nyomása, Budapest, VI., Aradi-utca 8.

prózaí dolgozat. Díjja egy az Önképzőkör által adandó diszkönyv.

2. Egy eredeti hazafias vers. Díjazva mint az előbbi.

3. Műfordítás német, görög vagy latin nyelvből. Díjazva Geiger Jenő VII. o. tanuló által e czélra benyújtott diszkönyvével.

4. Egy az állatvédelemről szóló költemény, értekezetlet vagy elbeszélés. Díjja 5 frt, melyet a budapesti állatvédők köre ajánlott fel.

5. Kölesey Hymnusának és Vörösmarty Szózatának kifejtése és történeti megvilágítása. Jutalomdíj egy Tones Gusztáv tanár ur által felajánlott diszkönyv. (G. J.)

Határidő valamennyire márczius 31., csak az állatvédők pályafutására márczius 1.

Szerkesztői üzenetek.

Schwarz S. Sopron. Közljük. — az alakot minden számban megtalálhatja. Grünhut R. Levelére nem irt datumot. Pályázhat. Küldhet. A többi dolgait intézze el a kiadóhivatallal. Trostler Jakab. Besztercebánya. Onnét már van tudósítónk. Juga J. Szamosújvár. Az olvasókönyvből nem. Lipsey L. Selmeczbánya. Körülbélül lóugrás szerint. Ha rájött, akkor se baj! Zamaróczy Zs. Trencsén. Ha maga a főjegyző, hogyne lehetne, — de ha nem az, akkor a főjegyzőtől kérjen rá engedélyt, mert azé az elsőség. Lapjának elrongyolt példány helyett másikat a kiadóhivataltól kérjen. Fried Armin Ó-Buda. Tudósítása napilapba való, mi ilyen tárgyú dolgokat nem közölhetünk. Szigeti testvérek Budapest. Maguk korán kezdik a kompanistaságot és olyan elválhatlanok mint a siámi ikrek. Beküldött dolgok közt itt-ott akad jó is, talán közölhetők is. A többi kérdésekre im a felelet: 1. Ritkán. 2. Az a pályázak úgy hisszük, elég világosan volt megírva, ha nem értik meg, mi az, hogy «leírás» lehet, az csak azt mutatja, hogy még ilyen dolgot nem tanultak. Bővebb magyarázattal em volna magukon segítve. 3. Lehet, de csak jókat s azokat szízen vesszük. 4. Forduljanak érte a kiadóhivatalhoz. Kiss Péter Győrött. A koldus ének Arany J.-tól. Sziklai Jenő Eperjes. Azt a munkatársunkat, a ki a talány-megfejtők neveit összegyűjti, rögtön elcsaptuk, a miért a maga nevét a megfejtők közül kifejtette. Ha ez a dolog ismétlődne, írja meg, még szigorubb büntetést is szabunk rá. Jókai is, Mikszáth is emeletes házban laknak, mert itt Budapesten több az emeletes ház, mint a földszintes. Miért érdekl az magát, hogy hány előfizetője van a lapnak? Hát bizony nincs annyi, hogy még tiszter annyi ne lehetne. Trostler J. Besztercebánya. A szerkesztőségbe. Krausz A. Székesfehérvár. Üdvözet az önképzőkörnek, kívánjuk, hogy a mozgalmat mielőbb siker kövesse. Esztegar L. Debreczen. Csakjót. Tattárszky A. Kassa. Onnét már van tudósítónk, különben is azt kellene tudnunk, hogy hányadik osztályba jár. Hay S. Bpest. A Theisz féle. Lindauer F. Győr. Küldhet. Berger B. Bpest. Nem értjük, miféle hárczát akar. Fuchs S. Kecskemét. Gyűjtőívet a kiadóhivataltól kérjen. Onnét már van tudósítónk. Már többször megírtuk, hogy a kedden túl érkező közleményekre csak a következő számban reflektálhatunk. Kérjük levelezőinket, tartsák magukat ahhoz.

TANULÓK LAPJA

A KÖZÉPISKOLAI IFJUSÁG SZÁMÁRA.

Előfizetési árak:		SZERKESZTI:	SZERKESZTŐSÉG
Egész évre	4 frt.	Dr. RUPP KORNÉL	Budapest, IX., Lónyai-utca 9.
Fél évre	2 frt.	főgymnásiumi tanár.	KIADÓHIVATAL:
Negyed évre	1 frt.		Budapest, VI., Aradi-utca 8. sz.
Megjelenik minden vasárnap.		Kiadja a „Kosmos” müintézet, kő- és könyvnyomda részvénytársaság.	HIRDETÉSEK felvetetnek és jutányosan számíttatnak.

DR. RADÓ ANTAL.

A kinek arczmását itt közöljük, az a magyar irodalomnak egyik legszorgalmasabb munkása: Radó Antal dr. Nem eredeti műveivel aratta legfőbb irodalmi sikereit, bár sok szép eredeti verseket irt és sok becses eredeti tanulmányt a gazdagított irodalomtörténetünk literatúráját, többek közt «A magyar műfordítás története» című uttörő tanulmányával. De főmunkássága a műfordítás volt. E téren igazán nagy érdemeket szerzett Radó Antal. A külföldi irodalom klasszikusait alig tudnók hazai nyelvünkön élvezni, ha Radó Antal a maga rendkívüli buzgalmával át nem ülteti nyelvünkre. Hosszu sor volna végigcizálni mindazt, a mit Radó lefordított a külföldi költők közt. Csak szemenszedve említhetjük itt fel néhány műfordítását: *Latin költők*: e kötetben a római költészet nagyjainak munkáiból illet át önálló részleteket, vagy egész költeményeket.

A *Görög költők* című ciklusban a hellén literatura gyöngyeit válogatta ki. Petrarka összes szerelmi szonettjeit is bírjuk nyelvünkön Radó Antal szép fordításában. Szintugy Corneille Cidjét és a pesszimista Leopardi összes lírai verseit.

Legutóbb adta csak ki a Kisfaludy-társaság Ariosto Örjögő Lórántját, melyet Radó Antal nem csak tökéletes hűséggel, de — mint egyéb fordításaiban is — igazi költői lendülettel reprodukált. Radó Antal a fordításaiban a tartalomhoz és gondolathoz inkább marad hiv, mind a formához. A formákat szereti mintegy akklimatizálni nyelvünkhöz. Nem is lehet, kiváltképp az olaszok, számtalan versformáit nyelvünkön teljesen visszaadni s ezért helyesen teszi Radó, ha a versformákat nyelvünk szelleméhez s felfogásunkhoz illeszti. Most ismét nagy munkához látott Radó Antal: a *Sahnamét* fordítja le nyelvünkre. Bizonyynal ez a műfordítása is méltó párja lesz jeles társainak.

Meg kell még emlékeznünk Radó Antal két művéről, a melylyel kiváltképp az ifjuságnak tett szolgálatot. Az egyik a *Magyar költők* cz. gyűjtemény, melyben a jelesebb magyar írók verseit gyűjtötte egybe, a másik az *Idegen költők* című, melyben saját fordításában ad külföldi költők munkáiból antológiát. A Kisfaludy-társaság ambiciózus, hasznos és hagyományaihoz méltó tagot nyert a jeles műfordítóban, Radó Antalban. —ai.